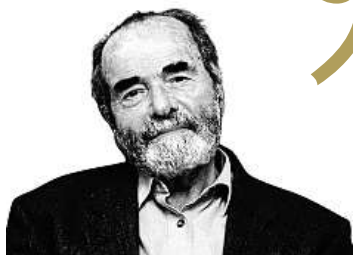

Orientace

”

První životopis Pavla Tigrida

Deset let po smrti zakladatele exilového časopisu
Svědectví vydává Pavel Kosatík jeho biografii

”

okno
strana 30

SOBOTA 12. ŘÍJNA A NEDĚLE 13. ŘÍJNA 2013

LIDOVÉ NOVINY

KRESBA LELA GEISLEROVÁ

Ach, ti Poláci...

Osobní pohled na současnou tvář severního souseda

Polsko je země, kterou se vyplatí sledovat. Nejen proto, že jsme jí tak blízko a že ona má minimálně o naši kulturu zájem, který my dosud nejsme ochotni opětovat.

JOSEF PAZDERKA

Tu skřín vám tu nechám zadar-mo – prohlásil rozšafně majitel bytu, od kterého jsme před několika lety s manželkou kupovali pražský byt. Vypadalo to jako velkorysý gentlemanské gesto. Skřín v obývacím pokoji byla velká, prostorná, ale byla taky ... z Polska. Její kvality jsem poznal hned po několika hodinách, kdy jsem se ji poprvé pokusil otevřít. Při sebemenším dotyku se začala otřásat, nebezpečně naklánět a hrozit rozpadnutím. Mávl jsem tehdy rukou a přesně v duchu tradičních českých stereotypů si pozvdychl: „Ach, ti Poláci...”

Na první polskou skřín i další utkvělé „pravdy“ o našich severních sousedech jsem si často vzpomněl během loňského přesunu do Varšavy. Post zpravodaje České televize v Polsku mi na Kavčích horách nabídl náhle a já se ho po krátké ro-dinné poradě rozhodl přijmout. Nebyl jsem a nejsem specialistou na Polsko. V hlavě se mi proto tehdy – krom několika základních informací o této zemi – ho-nila tradiční česká klíše: varšavské ghetto, bývalý papež, Solidarita, Wałęsa, Wajda a ... levné, nicméně mizerné výrobky. Tře-ba skříně.

Vyrazit bez větších kontaktů a znalostí do Polska znamená narazit. První dojmy jsou totiž pohodlnou municí pro všechny polské kritiky. Děravé silnice, zničená města, agresivní řidiči, nespolehliví a vše-hoschopní podnikatelé, prostitutky u cesty střídající se s prodeji sezonních plodů všeho druhu. To všechno jsem buď slyšel od českých přátel nebo sám viděl. Polské dálnice díky fotbalovému Euru 2012 masivně poskočily a z Prahy se nyní dá do Varšavy dojet autem za téměř sedm hodin po vesměs kvalitních autostrádách. Odbočit kdekoli z hlavních tahů ale znamená připomenout si smutnou realitu: polská infrastruktura je na tom i přes mohutné investice posledních let pořád špatně. Děravé okresní cesty, nekvalitní chodníky, oprýskané domy, smrad z pro-jíždějících aut, signalizující nekvalitní technické kontroly, stařík orající pole s koněm a primitivním pluhem...

Země, kde víc fouká

Průměrný Čech má až na čestné výjimky v Polsku stále pocit, jako by sjel ve standar-du výtahem o několik pater níže. „Co tam proboha budeš dělat?“ zněla jedna z nejčas-tějších otázek mých českých příbuzných a přátel, když komentovali náš rodinný pře-sun do Polska.

Vzpomínám si na první návštěvu Lodže, půlmilionového města nějakých 140 km zá-padně od Varšavy, bývalého průmyslové-ho centra a sídla slavné polské filmové ško-ly. Pocit stalkerské zóny téměř vyrážel dech. Agonie chátrajícího města mě opusti-la jen u čerstvě zrekonstruovaného obchod-ního centra Manufaktura v centru města,

Státem placená mateřská trvá v katolickém a na rodinu zaměřeném Polsku jen půl roku, poté se mladé rodiny musí postarat samy o sebe

”

jehož sytě červené cihly působily v zápla-vě okolní šedi a oprýskaných zdí možná až nepatřícně. Neviděl jsem celé město, ale jeho hlavní část vypadala opravdu jak neu-držované trosky z padesátých let. Polsko je snadný terč. A kdo si ho vezme při několi-ka povrchních setkáních na mušku, nemů-že minout. Jenže ... není to všechno.

Jedním z největších překvapení po pří-jezdu do Polska pro mě bylo, jak radikálně odlišná tahle země oproti Česku je. Všim: myšlením, chováním, mentalitou, vztahem k sobě i k Evropě. Knírkati katoličtí Poláci, mávající hrdě svojí bíločervenou vlajkou, nemůžou být pragmatickému českému Švejkovi, filozofujícímu u piva vzdáleně-jší. Jsme sousedi, ale úplně jiní. Funguje to jako s polštinou: slova zní v mnoha ohle-dech stejně, význam je ale velmi často od-lišný. První podstatný dojem ze současné-ho Polska je, že v něm daleko víc fouká. Lidé jsou otužilejší a daleko více spoléhají

na sebe. Státem placená mateřská trvá v ka-tolickém a na rodinu zaměřeném Polsku jen půl roku, poté se mladé rodiny musí po-sarat samy o sebe. (Tuskova vláda chce sice mateřskou prodloužit na rok, otázkou ale zůstává, zda na to ve stále prázdnější státní pokladně najde peníze.) Při běžné ná-vštěvě u lékaře je Polák zvyklý platit, ve státních zdravotnických zařízeních by čekal dlouhé hodiny. Pro české „stay-at-ho-mes“ je neuvěřitelná polská mobilita. V již zmíněné půlmilionové Lodži nezbylo po náročné transformaci devadesátých let pří-liš mnoho funkčních podniků a nové při-cházejí jen velmi pozvolna. Řada obyvatel proto dojíždí. Mnozí každé ráno 140 kilo-metrů do Varšavy – a večer zase zpět.

Takhle to funguje v mnoha obměnách na řadě míst země. „Kdybych neměl na sta-rosti starého nemocného otce, byl bych už dávno v Německu,“ utrousil přibližně pade-sátiletý prodávač, vyřizující se mnou v jed-nom z varšavských obchodů s elektroni-kou reklamaci. Přemýšlel jsem v tu chvíli, kolik padesátníků v Česku, zvažujících re-álně přesun za prací do Německa či jinam do Evropy, jsem v posledních letech po-tkal. Nikoho.

Poláci jsou zvyklí na pohyb a podle vel-mi střízlivých odhadů jich během posled-ních dvaceti let odjely celé dva miliony do zahraničí (jiné odhady mluví o daleko vyš-ších číslech). Řada dalších pendluje mezi Evropou a vlastí. Život a drsná historie dva-cátého století Poláky naučily postarat se sami o sebe a od státu ani okolí moc neče-kat. Pro jedno je to důkaz toho, jak je na tom polské hospodářství i přes všechna po-zitivní čísla pořád mizerně. Pro mě ukázka

polské dospělosti, která nenadáva na stát, ale bere život do vlastních rukou. A umí se o sebe postarat.

Vášnivý boj, zuřivá válka

Poláci si stejně jako Češi rádi zaná-dávají a zanařkávají, ovšem v dlouhodobých prů-zkumech jsou mistry optimismu. Velké sociologické agentury v Polsku, Česku, na Slovensku a v Maďarsku už několik let srovnávají nálady v jednotlivých ze-mích. Poláci z nich vycházejí jednoznač-ně nejlíp: nejmíň si stěžují a nejvíc věří vlastnímu hospodářství i vlastním silám. (Zdroje CBOS/STEM, 2013: podle 14 procent Poláků je situace v zemi do-brá, za špatnou ji považuje 44 procent lidí; v Česku si nestěžuje 6 procent dotá-zaných, 66 procent je pesimistických.)

Optimismus a nasazení se projevují i ve vztahu k Evropě. Zatímco Češi a Maďaři se utápějí v euroskepticismu, Poláci berou Unii za svou, se všemi plusy i minusy. Podle úda-jů Eurobarometru z roku 2012 je Evropská unie „dobrou věcí“ pro víc než polovinu Po-láků, ale jen pro necelou čtvrtinu Čechů.

Vzpomínám na jednu z prvních návštěv College of Europe v podvaršavském Natoli-nu. Polská pobočka prestižní evropské ško-ly pro unijní elity – jediná mimo belgické Bruggy – hostí ročně zhruba 120 polských i zahraničních studentů a slouží jako líheň nových evropských elit ve střední a východ-ní Evropě. „Češi nám tu docela chybí. Vypa-dá to, že nemají o Unii příliš zájem,“ prohlá-sil tehdy Richard Washington, jeden z před-nášejících varšavské pobočky College of Europe. Poláků je mezi studenty většina.

Pokračování na straně 22